

Національний
банк України

Практики в управлінні кліматичними ризиками та концепція їх упровадження в Україні

28 листопада 2024 р.

Чому це важливо для України?

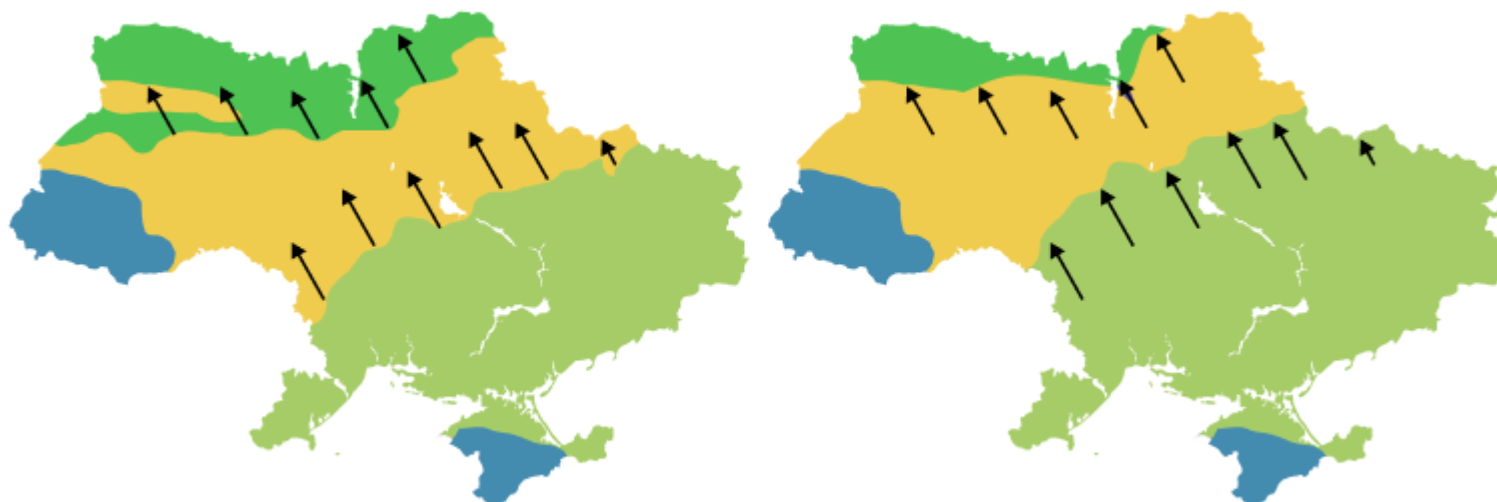
Зміщення природних зон в Україні

Степ

Лісостеп

Мішані ліси

Гори

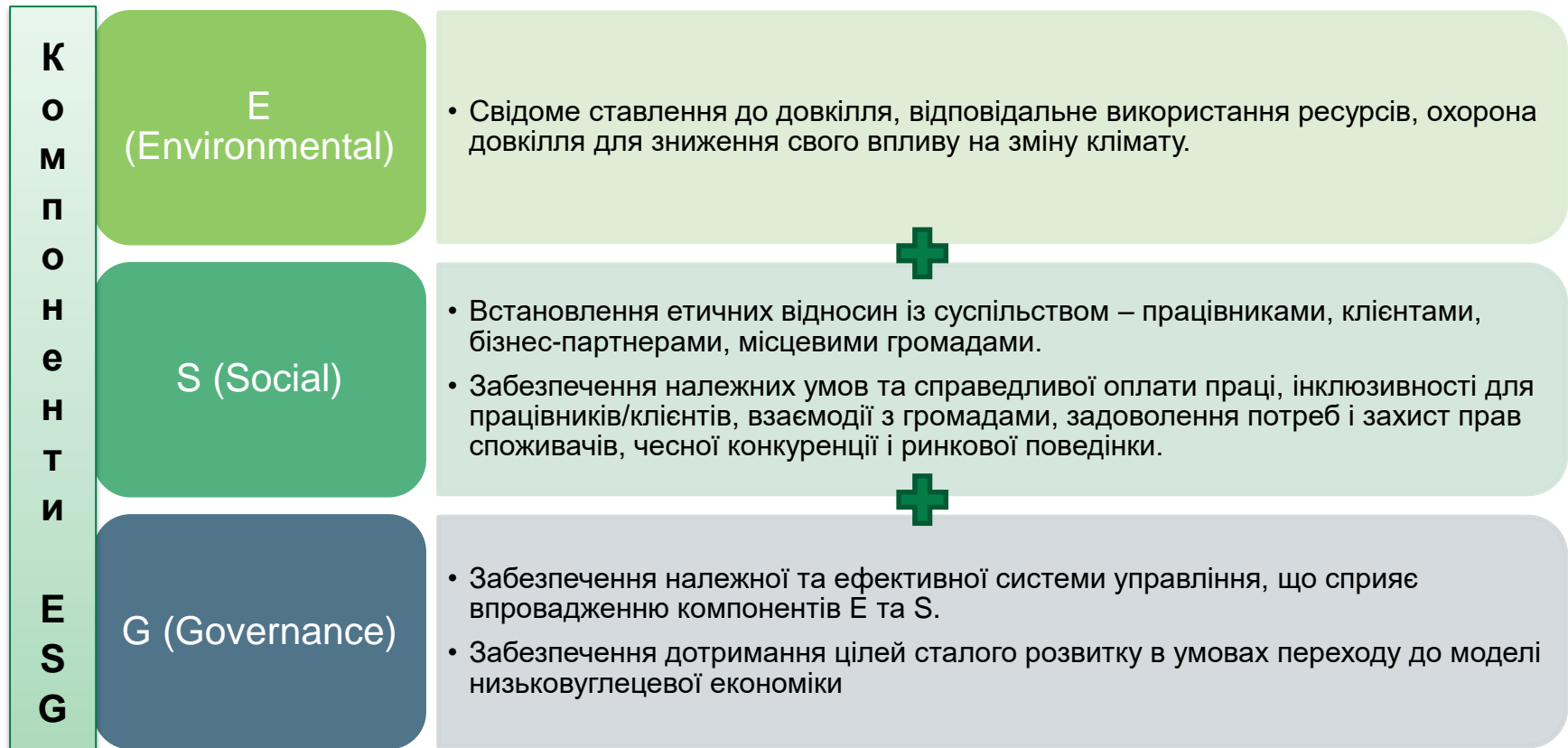
1990-ті роки

2020-ті роки

Джерело: НАНУ, візуалізація Liga.net.

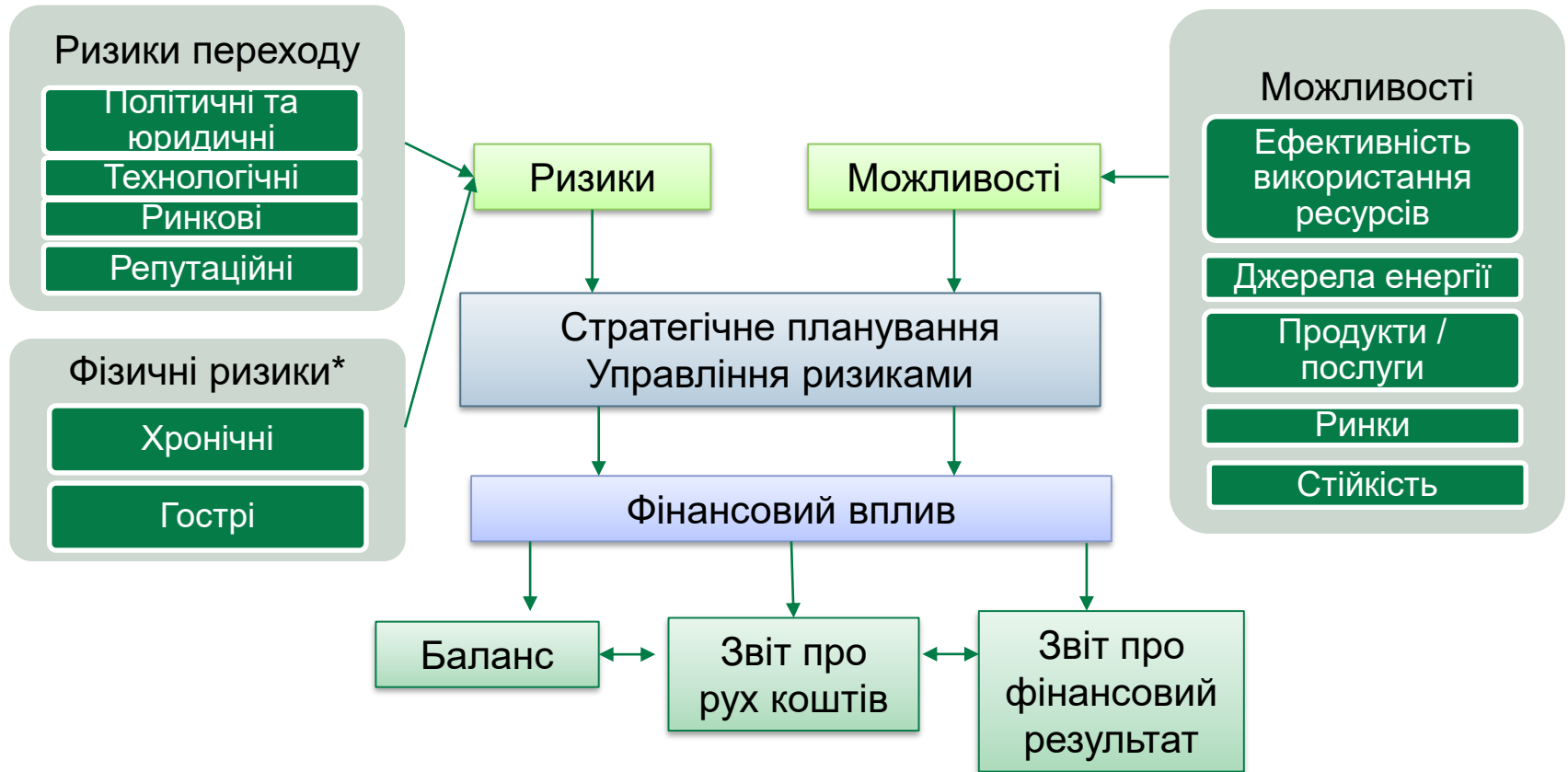
- Україна вже відчуває зміни клімату: середня річна температура зростає, ризики посух та повіней зростають, природні зони зміщуються на північ, для деяких регіонів на півдні виникне загроза підтоплення у разі підвищення рівня світового океану.
- Для України є можливість більш зеленого повоєнного відновлення економіки.
- Врахування кліматичних (ширше - ESG) ризиків є практикою ЄС, до членства в якому ми рухаємося.

ESG – комплексний підхід до сталої, етичної та відповідальної діяльності

- Кліматичні ризики є складовою ризиків навколишнього середовища (E).

Взаємозв'язок з фінансовим сектором

* Хронічні ризики – довгострокові зміни середньої температури, кількості опадів, рівня моря, інші зміни. Гострі ризики – циклони, лісові пожежі, повені та інші.

Джерело: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures

Приклади реалізації кліматичних ризиків

Фактори ризику	Вид кліматичного ризику	Наслідки для клієнтів	Наслідки для фінустанов	Вид ризику
Зміни в законодавстві та регулюванні, спрямовані на зменшення викидів	Переходу	Зростання витрат на дотримання законодавства та падіння кредитоспроможності	Зростання збитків внаслідок дефолтів позичальників	Кредитний ризик
Знищення застав, погіршення фінансового стану боржників через руйнування їхніх виробничих потужностей	Фізичні	Неможливість обслуговування клієнтами боргів		
Відтік депозитів та коштів з поточних рахунків внаслідок стихійних лих	Фізичні	-	Погіршення показників ліквідності	Ризик ліквідності
Стихійні лиха, що руйнують банківські відділення та інфраструктуру	Фізичні	-	Порушення нормального режиму роботи фінустанов	Операційний ризик
Коливання цін на фондових ринках на цінні папери внаслідок стихійних лих та/або кліматичних політик	Фізичні/переходу	-	Падіння вартості цінних паперів окремих компаній чи секторів економіки	Ринковий ризик
Інститут репутації та очікування клієнтів, соціальна відповідальність	Переходу	-	Збитки внаслідок невиконання очікувань клієнтів чи інших стейкхолдерів	Ризик комплаєнс

Норми ЄС – дороговказ для України

Розкриття даних нефінансових установ

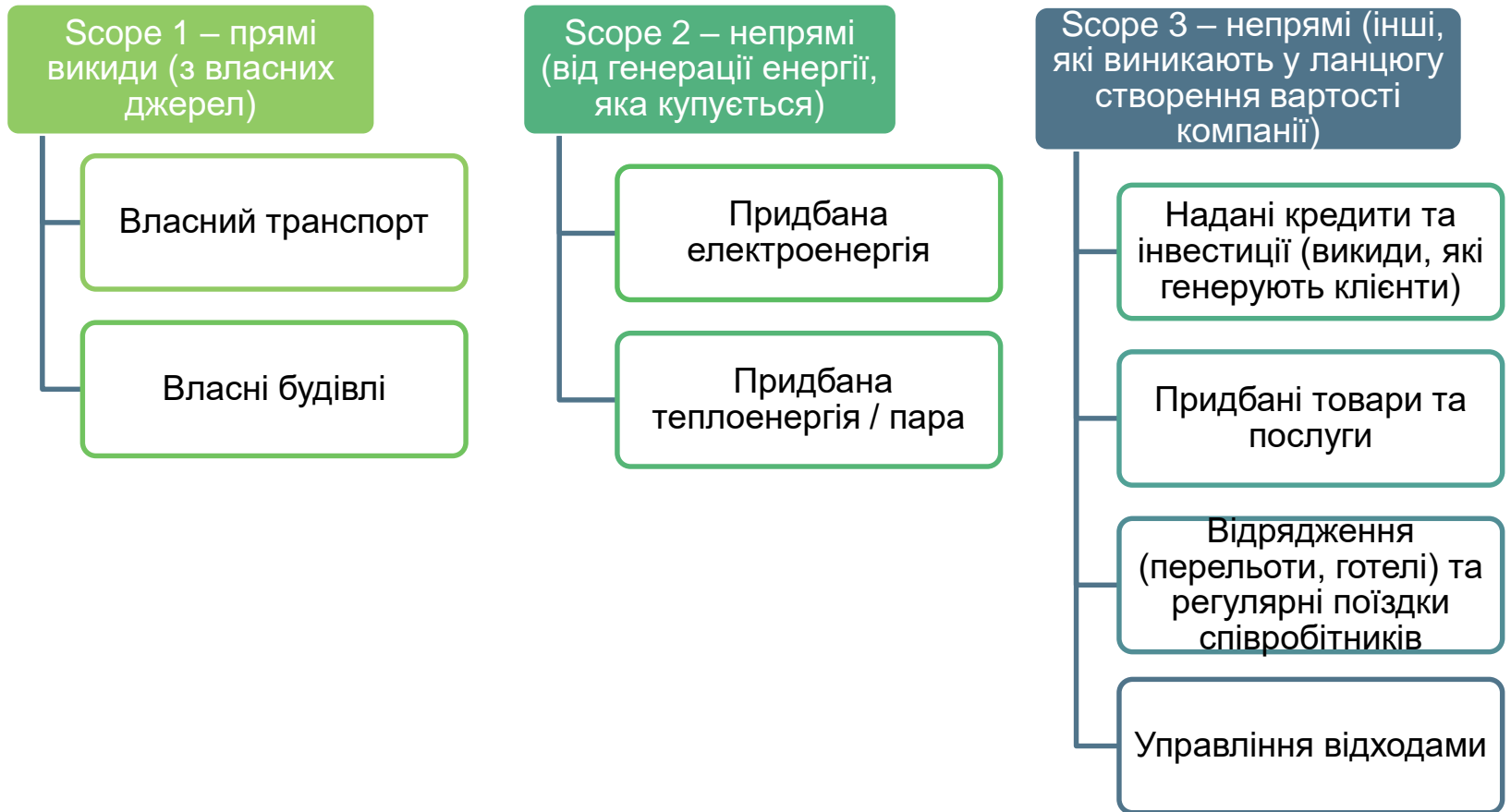
Розкриття інформації

- Таксономія ЄС для сталих видів діяльності (Регламент)
- NFRD (Директива про нефінансове звітування ЄС)
- CSRD (Директива про корпоративне звітування про сталу діяльність - замінить NFRD у перспективі). Передбачає запровадження стандартів ESRS – Європейські стандарти звітування про сталий розвиток
- SFDR - Регламент ЄС про розкриття про сталі фінанси
- Стаття 449а Регламенту CRR (та акти на його імплементацію) - про розкриття інформацію про кліматичні ризики та заходи з їх зменшення у кредитних установ
- Настанови ESMA з вимог до розкриття стосовно кредитних рейтингів
- Регламент ЄС про стандарти зелених облігацій.

Регулювання та нагляд

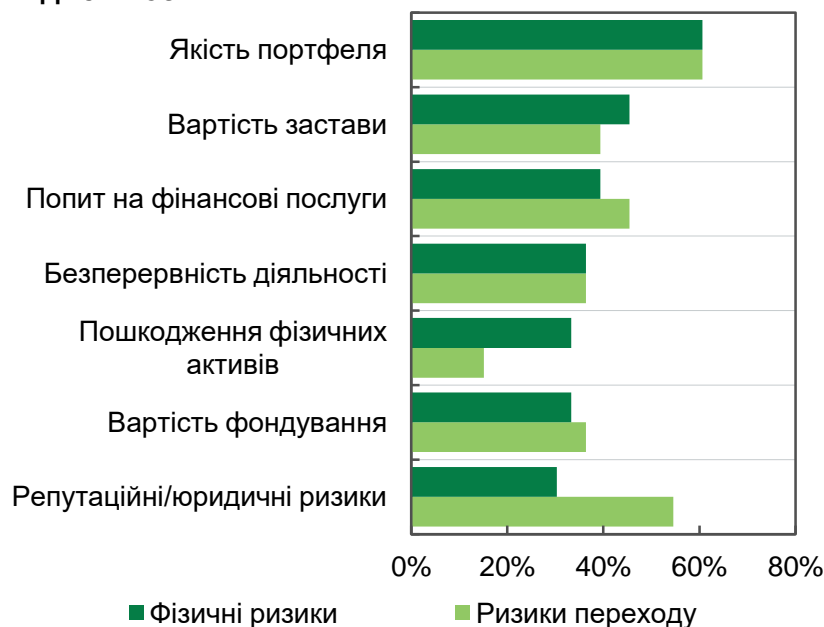
- Настанови ЕБА з надання та моніторингу кредитів - зі змінами з аспектів ESG
- Настанови ЄЦБ з кліматичних та екологічних ризиків: наглядові очікування стосовно управління ризиками та розкриття
- Пропозиції змін до Директив Solvency II та CRD, Регламенту CRR

Розкриття інформації фінустановами про викиди за CSRD за складовими

Банки лише почали управляти кліматичними ризиками

Частка опитаних банків, які зазначили про вплив кліматичних ризиків на вказані аспекти їхньої діяльності

Джерело: опитування банків.

Частка із опитаних банків, які зазначили про врахування кліматичних ризиків у системі ризик-менеджменту

- НБУ опитав 33 найбільших банки про їхні підходи до управління кліматичними ризиками – майже три чверті з них зазначили, що зміни клімату вже зараз впливають на їхню діяльність.
- Проте лише близько третини опитаних банків просунулися в управлінні цими ризиками, інтегрували їх у систему управління ризиками передусім кредитного та операційного.
- Інтеграція кліматичних ризиків в оцінку кредитного ризику залишається слабкою: вони не впливають на умови договорів та оцінку параметрів кредитного ризику.

Основні документи банків з політики ESG

Стратегія

- Встановлює загальні цілі та принципи з мінімізації ESG ризиків та підвищення екологічної та соціальної відповідальності у довгостроковій перспективі
- Може бути інтегрована у стратегію вищого рівня.

Політика

- Більш конкретні підходи до вимірювання та управління екологічними та соціальними ризиками
- Встановлення необхідних процедур контролю за ризиками

- На практиці набір та наповнення документів суттєво різняться.
- Єдиний стандарт на сьогодні відсутній.

Політика НБУ у сфері ESG потребує перегляду

- Затверджена наприкінці 2021 року Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року (далі – Політика) потребувала доопрацювання та актуалізації з огляду на:
 - ✓ наслідки повномасштабного вторгнення росії в Україну;
 - ✓ невідповідність Політики актуальним актам права ЄС;
 - ✓ невідповідність Політики новим викликам, що стоять перед сектором та НБУ.
- Ефективність і швидкість процесів у сфері ESG залежить від активності низки державних органів, зокрема Уряду.
- Водночас у рамках Ukraine Facility Україна має вже найближчим часом інтегрувати екологічні елементи в реформи у сфері енергетики, сільського господарства, малого та середнього бізнесу та реалізувати заходи для зеленого переходу.
- Роль фінансового сектору у процесах сталого переходу, зокрема належного управління ESG ризиками, ключова та посилюватиметься в контексті євроінтеграційних процесів.
- Реалізація ESG політики буде відбуватися з урахуванням зеленого та інклюзивного відновлення економіки. Це передбачає і поступове запровадження вимог до фінустанов з урахуванням спроможності системи.

Заходи НБУ для сприяння сталому фінансуванню

Заходи з управління та мінімізації ESG ризиків з боку НБУ мають здійснюватися за двома напрямками:

1. НБУ як окремий економічний агент внаслідок власної господарської діяльності стикається із ESG ризиками.

Реалізація через розробку та впровадження **Внутрішньої політики НБУ**, що визначатиме роботу НБУ як організації

2. Фінансовий сектор та НБУ як його регулятор спроможні відігравати суттєву роль в пом'якшенні ESG ризиків у фінансовому та реальному секторах економіки шляхом розроблення учасниками фінансового сектору власних політик ESG, роз'яснювальної роботи з клієнтами/споживачами, їх підтримки в розумінні та виявленні ESG ризиків, сприятливих умов кредитування/фінансування.

Реалізація через розробку та впровадження **Політики НБУ для фінустанов** з управління ESG ризиками на рівні фінансового сектору в цілому

Етапи розробки та впровадження Політики для сектору

Етап	Опис етапу	Очікуваний результат
I	Розробка єдиного глосарію понять, уніфікація опитувальників банківських клієнтів про профіль ризиків, систематизація досвіду підготовки ESG політик/стратегій банків	Затвердження погодженої із фінсектором «Білої книги» з політик ESG
II	Розробка й затвердження рекомендацій з управління ESG ризиками, розкриття інформації про ці ризики фінустановами	Затвердження Політики ESG для фінансового сектору (далі – Політика)
III	Поширення рекомендацій з управління ESG ризиками та розкриття інформації за ними на небанківський фінансовий сектор. Оцінка ESG ризиків на рівні фінансової системи та економіки. Нагляд за впровадженням Політики	Впровадження Політики

- Заходи із підготовки та впровадження Політики НБУ пропонується здійснювати у декілька етапів.
- «Біла книга» з політик ESG передбачається як документ, що міститиме опис поточного стану управління ESG ризиками у секторі, бачення перспективного стану, а також деталізований план регуляторних дій для переходу сектору у перспективний стан і проміжний етап до підготовки Політики.

Держпрограми вже стимулюють до управління ESG ризиками

- Фонд розвитку підприємництва (оператор програми Доступні кредити 5-7-9%) та Фонд часткового гарантування кредитів в сільському господарстві у співробітництві передусім із Світовим банком (та KfW у випадку ФРП) розробили системи екологічного та соціального управління (СЕСУ).
- ФРП наразі застосовує базові вимоги до СЕСУ, які передбачають роботу тільки з ММСП, для яких соціальні та екологічні ризики є помірними чи низькими. Зараз завершується підготовка деталізованої СЕСУ, яка дозволять працювати з великим підприємствами, а також з підприємствами з «суттєвими» ризиками.
- СЕСУ ФРП складається з таких елементів:
 - Екологічна та соціальна політика
 - Процедури для виявлення, оцінки та управління екологічними і соціальними ризиками (включно з переліком виключенням)
 - Організаційна спроможність та професійна компетентність
 - Моніторинг та звітність з екологічних і соціальних ризиків
 - Механізм зовнішніх комунікацій
- Для участі в програмах ФРП та ФЧГКСГ вимагають від банків-партнерів наявності власної СЕСУ, затвердженої фондами. Це стимулює фінустанови до запровадження відповідних СЕСУ, включно з управлінням кліматичними ризиками.